

การผลิตเมล็ดพันธุ์ผักบุ้ง

ผักบุ้งที่ปลูกกันในประเทศไทยแบ่งเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1. The lowland type ขยายพันธุ์โดยตัดต้นปักชำ นิยมปลูกในที่ลุ่มชื้นแฉะ หรือมีน้ำขัง

2. The upland type ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด นิยมปลูกในที่ดอน ต้องการน้ำในการเจริญเติบโตน้อยกว่าชนิดแรก

ผักบุ้งจีนชอบดินที่เป็นกรดเล็กน้อยถึงปานกลาง แสงแดดจัด และน้ำมาก ถ้าน้ำสมบูรณ์จะให้เมล็ดพันธุ์ที่สูงทั้งปริมาณและคุณภาพ การปลูกผักบุ้งเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์มีทั้งปลูกในที่ดอนแบบทำไร่ เรียกว่า “ไร่ผักบุ้ง” และปลูกในที่ลุ่มแบบทำนา เรียกว่า “นาผักบุ้ง”

การผลิตเมล็ดพันธุ์แบบไร่ผักบุ้ง

การเตรียมดิน ไถดะ 1 ครั้ง และ ไถแปร 1 ครั้ง เหมือนการปลูกผักทั่วไป

การปลูก ปลูกเมล็ดด้วยยาฆ่าแมลงชนิดผงก่อนปลูก เพื่อป้องกันแมลงในดิน หยอดเมล็ดหลุมละ 8-10 เมล็ด โดยมีระยะปลูก 0.6 x 0.6 เมตร, 1.0 x 1.0 เมตร หรือ 1.5 x 1.5 เมตร ขึ้นกับสภาพดินและระยะเวลาที่ปลูก หากดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง ทำให้ผักบุ้งมีการเจริญเติบโตได้ดี จะใช้ระยะปลูกที่กว้างกว่าดินที่มีความสมบูรณ์ต่ำ

การดูแลรักษา เมื่อเมล็ดงอกพอสามารถสังเกตเห็นลักษณะติ-เลว ของต้นกล้า ให้ถอนต้นที่มีลักษณะเลวทิ้ง เหลือต้นที่มีลักษณะดีหลุมละ 3-4 ต้น ควรดายหญ้า 2 ครั้ง คือเมื่อต้นผักบุ้งมีอายุ 12 – 15 วัน และ 25 – 30 วัน เพราะหากดายหญ้าเมื่อผักบุ้งเริ่มออกดอกจะเกิดการกระเทือนต่อการออกดอก ทำให้ได้เมล็ดพันธุ์น้อย

การใส่ปุ๋ย ใส่ปุ๋ยรองพื้น สูตร 12-24-12 หรือ 15-15-15 อัตรา 10-20 กิโลกรัม/ไร่

โรค/แมลง ส่วนใหญ่เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อรา เช่น ราสนิม ราสนิมขาว ใบจุด ใบเน่า ส่วนแมลงที่สำคัญ ได้แก่ เพลี้ยอ่อน เพลี้ยแป้ง จิ้งหรีด หนอนกินใบ หนอนคืบต่างๆ

การเก็บเกี่ยว หลังปลูกประมาณ 4 เดือนใบจะเริ่มเปลี่ยนสี เถาเริ่มเหี่ยว และสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ได้เมื่อมีเมล็ดแก่ประมาณ 80% ของทั้งต้น

วิธีการเก็บเกี่ยว - ตัดเถาผักบุ้งเป็นช่วงๆ ตัดออกเป็นแผ่นๆ ขนาด 2 x 2 เมตร

- ถกรากพร้อมม้วนเป็นแท่ง แล้วขุดเป็นก้อนกลมๆ นำไปตากแดดบนลานตาก ไม่ควรตากบนพื้นดินโดยตรง เพราะความชื้นในดินจะทำให้เมล็ดพันธุ์เสื่อมคุณภาพ และควรกลับพลิกเถาผักบุ้ง วันละ 2-3 ครั้ง จนแห้งสนิท

- นวดเมล็ด โดยใช้รถแทรกเตอร์ล้อยางบนลานนวดที่เตรียมและทำความสะอาดไว้ เรียบร้อยหรือใช้เครื่องนวดข้าว หลังจากนวดเมล็ดแล้วจึงคัดทำความสะอาดด้วยกระด้งหรือสีฟัดให้สะอาด

- หากเมล็ดพันธุ์ไม่แห้งสนิท ให้ตากต่อจนแห้งสนิท แล้วจึงเก็บใส่กระสอบ

การเก็บรักษา ควรวางกระสอบเมล็ดพันธุ์ไว้บนไม้หรือที่รองรับให้กระสอบอยู่สูงจากพื้นไม่ต่ำกว่า 15 เซนติเมตร เพื่อให้อากาศถ่ายเทผ่านได้กระสอบได้สะดวก และต้องนำออกตากแดดให้แห้งสนิทอยู่เสมอ ไม่ควรเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ผักบุ้งจีนนานเกิน 2 ปี

การผลิตเมล็ดพันธุ์แบบนาผักนึ่ง

การทำนาผักนึ่ง จะได้เมล็ดพันธุ์ผักนึ่งมากกว่าการทำไร่ผักนึ่ง วิธีการทำคล้ายกัน แต่มีที่แตกต่างกันบ้างที่ต้องปฏิบัติเป็นพิเศษ คือ

1. การเตรียมดิน เพื่อทำนาผักนึ่งคล้ายกับทำนาข้าว คือ ต้องไถ คราด เก็บหญ้าออกเช่นเดียวกัน แต่การเก็บหญ้าในนาผักนึ่งจะต้องเก็บให้เกลี้ยง และต้องการความประณีตที่มากกว่าการทำนา เพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์จะได้ผลดี
2. การตกกล้า ทำกันบนที่ดอนลักษณะเหมือนกับการทำไร่ผักนึ่ง หรืออาจตกกล้าในนาโดยที่เมื่อเตรียมที่นาเรียบร้อยแล้ว ระบายน้ำออกให้หมด ทิ้งไว้จนดินหมาดจึงทำการตกกล้า วิธีการตกกล้าในนามีข้อดีคือ เมื่อตัดเถาเป็นกล้าไปใช้ปักดำแล้ว ต้นที่ถูกตัดสามารถปล่อยให้แตกกิ่งเจริญต่อไปจนออกดอกและให้เมล็ดได้

การตกกล้า นิยมตกกล้าในเดือนสิงหาคม กล้า 1 ไร่ ใช้เมล็ดพันธุ์และระยะปลูกเช่นเดียวกับการทำไร่ผักนึ่ง และนำไปปักดำได้พื้นที่ประมาณ 5-8 ไร่ เมื่อกกล้าผักนึ่งโตพอที่จะแยกดี - เลว ได้ให้ถอนต้นที่มีลักษณะเลวออกให้หมด เมื่อกกล้ามีอายุประมาณ 1 เดือนเศษ เถาจะมีความยาวประมาณ 1-2 เมตร ให้ตัดเถานั้นมาเป็นกล้า ควรให้มีความยาวไม่ต่ำกว่า 1 เมตร เพื่อนำไปปักดำในนาผักนึ่งที่ได้เตรียมทำเทือก และมีน้ำขังในนาไว้แล้ว

3. การปักดำ - ระยะปลูก ที่ใช้เช่นเดียวกับระยะปลูกที่ใช้ในไร่ผักนึ่ง
 - วิธีปักดำ เมื่อตีเทือกนาได้ที่ดีแล้ว ไขน้ำเข้านาให้มีระดับน้ำเหนือระดับดินนาประมาณ 20-50 เซนติเมตร เอากล้าดำประมาณจับละ 4-6 ต้น โดยดำพอให้ติดดินและเถาผักนึ่งต้องไม่ล้ม หรือหลุดลอยไปเมื่อโดนลม

4. การบำรุงรักษา เมื่อผักนึ่งตั้งตัวได้แล้ว ถ้ามีวัชพืชหรือหญ้าให้ถอนทำลาย พร้อมกับถอนต้นที่มีลักษณะเลวออกไปด้วย

ในนาผักนึ่งนี้จะต้องมีน้ำหล่อเลี้ยงตลอดไปตั้งแต่วันปักดำจนผักนึ่งตั้งตัวได้ ตลอดจนเข้าหน้าหนาว (ประมาณเดือนพฤศจิกายน) ซึ่งตอนนี้ผักนึ่งจะมีอายุหลังปักดำได้ประมาณ 3 เดือน กำลังออกดอกเต็มที่ให้ระบายน้ำทิ้ง โดยความชื้นที่เหลืออยู่ในนาจะสามารถหล่อเลี้ยงต้นจนติดเมล็ด และเมล็ดสุกแก่ได้อย่างเพียงพอ ประมาณเดือนธันวาคมดินในแปลงนาผักนึ่งจะต้องแห้ง

เมื่อผักนึ่งมีอายุ 5 เดือน (ประมาณเดือนมกราคม) ใบผักนึ่งจะเหลือง เถาเริ่มเหี่ยว และเมื่อดูแล้วว่ามีเมล็ดแก่ประมาณ 80% ของทั้งต้น จึงสามารถเก็บเกี่ยวได้